

ΑΠΟ ΤΟΝ ΧΩΡΟ ΤΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ

ΑΝΘΡΩΠΩΝ ΠΑΘΗ ΣΤΗ ΖΩΗ ΚΑΙ ΣΤΟ ΘΕΑΤΡΟ

ΟΙ ΣΧΕΣΕΙΣ ΤΩΝ ΔΥΟ ΦΥΛΩΝ

Συνεχίζουμε την μελέτη του σπουδαίου αυτού κεφαλαίου των Σχέσεων των δύο Φύλων μέσα από θεατρικά έργα.

«ΓΛΥΚΟ ΠΟΥΛΙ ΤΗΣ ΝΙΟΤΗΣ» του Άμερικανού συγγραφέα Τέννεσον Ουίλλιαμς (1911-1983).

Άν η ζωή μας δεν είναι πνευματική πορεία κατά την οποία ανακαινίζεται ο έσω άνθρωπος, τότε η φθορά που σημαδεύει την υλική διάστασή μας, προκαλεί σκεπτικισμό, απαισιοδοξία, θλίψη. Αυτή η φθορά εκδηλώνεται με την βαθμιαία εξασθένηση των δυνάμεων, την εξαφάνιση της φρεσκάδας και της όμορφιάς, την απώλεια της υγείας. Προκαλεί πόνο, αν δεν πιστεύουμε και αν δεν πορευόμαστε προς την βασιλεία του Θεού όπου τα πάντα θα γίνουν καινούργια. Και αν η δύναμη, η υγεία και η όμορφιά είναι και επαγγελματικά προσόντα όπως για μία ηθοποιό, η βαθμιαία ή ξαφνική απώλειά τους προκαλεί τρόμο, ακόμη και πανικό. Και αν ο άνθρωπος δεν έχει πνευματικά στηρίγματα, προσπαθεί να πιαστεί από οτιδήποτε.

Διάσημη σtάρ του κινηματογράφου η ηθοποιός Άλεξάνδρα Ντέ Λάγκο αποσύρθηκε από τον χώρο όπου γνώρισε την επιτυχία, όταν συνειδητοποίησε την σφραγίδα της φθοράς που όλο και πιο έντονα αποτύπωνε πάνω της ο χρόνος. Στην προσπάθειά της να επιβραδύνει την κατηφορική πορεία της, αντί για πνευματικό ανήφορο, παίρνει τον ήθικό κατήφορο. Καταφεύγει στα υπνωτικά χάπια, στο ποτό, στα ναρκωτικά, στον αγορασμένο έρωτα. Αγοράζοντας έρωτα από νεαρούς ζιγκολό, είχε την ψευδαίσθηση ότι ως γυναίκα δεν «ξόφλησε». Με τον τελευταίο νεαρό έραστή της Τσάνς Γουαίην την αντικρύζουμε, όταν ανοίγει η αυλαία, σε ξενοδοχείο, σε μία πόλη της Φλόριντα.

Άν τό δράμα για την άλλοτε διάσημη ηθοποιό συνίσταται στην συνειδητοποίηση της φθοράς, στην απομάκρυνσή της από την δόξα της επιτυχίας και στο βούλιαγμα στην παρακμή, για τον Τσάνς Γουαίην συνίσταται στην μή πραγματοποίηση των ελπίδων, στην ματαίωση, στην απομάκρυνση των στόχων, στην αποτυχία. Ούτε διάσημος ηθοποιός θά γίνει, ούτε την Χέβενλυ θά παντρευτεί.

Έκτός από τό κεντρικό θέμα τοῦ χρόνου, τό ἔργο θέτει καί ἄλλα, ὅπως ὁ ρατσισμός, ἡ ὑποκρισία, ἡ βία, τά ναρκωτικά, ἡ ἔλλειψη σωστής ἐρωτικῆς ἀγωγῆς, ἡ ἀξιολόγηση τῆς ἐπιτυχίας. Ὁ ἐγωκεντρισμός μας σπιλώνει τήν ἀγάπη, τραυματίζει τόν ἀδελφό μας, ἀκόμη μπορεῖ νά καταστρέψει τήν ζωή τοῦ ἄλλου.

Ἡ Ἀλεξάντρα Ντέ Λάγκο καί ὁ Τσάνς Γουαίην εἶναι θύματα τοῦ χρόνου. Ὁ χρόνος ἀποτελεῖ στοιχεῖο τῆς ἐπίγειας φάσεως τῆς ζωῆς πού μᾶς δόθηκε. Λόγω τῶν δικῶν μας ἐσφαλμένων ἐπιλογῶν αὐτή ἡ φάση σημαδεύεται ἀπό τήν φθορά καί τόν θάνατο. Ἀπό τόν τρόπο πού ζοῦμε ἐξαρτᾶται ἂν στόν ἀργαλειό τοῦ χρόνου ὑφαίνουμε «ἔνδυμα γάμου» ἢ σάβανο θανάτου γιά «ζωή» ἔξω ἀπό τό φῶς τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ.

«ΟΥΤΕ ΓΑΤΑ, ΟΥΤΕ ΖΗΜΙΑ» φαρσοκωμωδία τῶν Ἀλέκου Σακελλάριου καί Χρήστου Γιαννακόπουλου.

Ὁ Λαλάκης Μακρουκώστας εἶναι διευθύνων σύμβουλος σέ μεγάλη ἐταιρεία πού ἔχει καταστήματα σέ ἐπαρχιακές πόλεις. Ἡ γυναῖκα του Πόπη τοῦ εἶναι ἀφοσιωμένη. Ὁ γοητευτικός Νίκος τήν πολιορκεῖ ἀσφυκτικά, ἀλλά ἐκεῖνη μένει ἀταλάντευτα πιστή στόν σύζυγό της. Κρίνοντας ἀπό τόν ἑαυτό της, πιστεύει ὅτι καί ὁ ἄντρας της τῆς εἶναι πιστός καί ἀφοσιωμένος. Ὅμως, ὅπως πολλοί ἄντρες, ἔτσι καί ὁ Λαλάκης πιστεύει ὅτι ἡ ἠθική καί ἡ συζυγική πιστότητα εἶναι ὑποχρέωση μόνον τῶν γυναικῶν. Δέν δεσμεύει τούς ἄντρες. Αὐτοί εἶναι ἐλεύθεροι νά δρέπουν παράνομους ἐρωτικούς καρπούς. Μέ τήν δικαιολογία τῶν ἐπαγγελματικῶν ταξιδιῶν στήν ἐπαρχία ἀπουσιάζει ἀπό τήν Ἀθήνα, προδίδει τήν ἀγάπη ἀπατώντας τήν γυναῖκα του.

Τό ἔργο ἀρχίζει μέ τόν ἑορτασμό τῶν γενεθλίων τοῦ Λαλάκη καί δίνει τό στίγμα τῆς στάσεώς του ἀπέναντι στό γάμο. Συνεννοεῖται μέ φίλο του καί τοῦ τηλεφωνεῖ δῆθεν ἀπό τήν ἐταιρεία ὅτι πρέπει νά πάει στό κατάστημά τους στήν Καλαμάτα ὅπου ἔχουν σημειωθεῖ διαχειριστικές ἀνωμαλίες. Ὁ Λαλάκης ἔχει κανονίσει μέ τήν φίλη του Λολότα νά κατέβουν στήν Καλαμάτα μέ τήν ταχεῖα. Ἡ γυναῖκα του πληροφορεῖται ἀπό τήν ὑπρέτρια τους Τασία, πού κατά τύχη ἄκουσε τό τηλεφώνημα τοῦ φίλου του ἀπό περίπτερο, τήν ἀλήθεια γιά τό ταξίδι του. Ἀποφασίζει νά τοῦ δώσει ἕνα καλό μάθημα. Προσποιεῖται ὅτι ἐνδίδει στήν ἐρωτική πολιορκία τοῦ Νίκου καί φεύγει μαζί του γιά τήν Καλαμάτα.

Στό χωριό Θυμαριά ὅπου ἀναγκάζονται νά διανυκτερεύσουν γιάτί κατέβηκαν καί τούς ἔφυγε τό τραῖνο, ὁ Λαλάκης ἀντικρύζει τήν γυναῖκα του συνοδευόμενη ἀπό τόν Νίκο πού τήν παρουσιάζει στόν Σταθμάρχη, παλιό του φίλο, ὡς γυναῖκα του μέ τό ὄνομα Μαρία. Δέν πιστεύει στά μάτια του. Ὁ Σταθμάρχης θέλει νά προσφέρει κατάλυμα καί στά δύο ζευγάρια. Δημιουργοῦνται κωμικές καταστάσεις.

Ὁ Λαλάκης βλέπει ὅτι πληρώνεται μέ τό ἴδιο νόμισμα, ἐνῶ ἡ γυναῖκα του μένει πιστή, ἀπλῶς προσποιεῖται τήν ἐρωτευμένη μέ τόν Νίκο. Οἱ κωμικές καταστάσεις συνεχίζονται καί στό σπίτι τους στήν Ἀθήνα, ὅπου ἡ Πόπη ἐπιστρέφει πρώτη καί ἰσχυρίζεται ὅτι δέν ἀπουσίασε.

Ἔτσι ὁ ἄπιστος σύζυγος συνετίζεται χωρίς καβγάδες. Καί μέσα ἀπό τήν κωμωδία ἐπισημαίνονται ἀρνητικά στοιχεῖα (συζυγική ἀπιστία, ἀνεπιτιμότητα, ὑποκρισία, ἐπιπολαιότητα κ.ἄ.), πού ὑποβαθμίζουν ἄτομο, οἰκογένεια καί κοινωνία.

«ΧΕΙΜΩΝΙΑΤΙΚΟ ΠΑΡΑΜΥΘΙ» τοῦ Σαίξπηρ (1564-1616).

Ὁ Κάμιλλος, σύμβουλος τοῦ βασιλιᾶ τῆς Σικελίας Λεόντιου, συνομιλεῖ μέ τόν Ἀρχίδαμο, εὐγενῆ στήν ἀκολουθία τοῦ βασιλιᾶ τῆς Βοημίας Πολύξενου, πού φιλοξενεῖται ἀπό τόν Λεόντιο. Οἱ δύο εὐγενεῖς ἀνταλλάσσουν φιλοφρονήσεις καί μᾶς πληροφοροῦν ὅτι οἱ βασιλιάδες Πολύξενος καί Λεόντιος συνδέονται ἀπό τά παιδικά τους χρόνια μέ δυνατή φιλία. Ἐκφράζονται μέ ἐπαινετικά λόγια γιά τόν Μαμίλλιο, τό βασιλόπουλο, γιό τοῦ Λεόντιου.

Σέ αἶθουσα τελετῶν τοῦ ἀνακτόρου μπαίνουν ὁ Πολύξενος, ὁ Λεόντιος, ἡ βασίλισσα Ἑρμιόνη καί ὁ Μαμίλλιος ἀκολουθούμενοι ἀπό αὐλικούς. Ἐκφράζοντας τήν εὐγνωμοσύνη του γιά τήν φιλοξενία πού ἀπόλαυσε, ὁ Πολύξενος ἀνακοινώνει στόν Λεόντιο ὅτι θά ἐπιστρέψει στή χώρα του. Ἐπειδή δέν κατορθώνει νά τόν πείσει νά ἀναβάλει τήν ἀναχώρησή του, ὁ Λεόντιος ζητᾶ ἀπό τήν γυναῖκα του Ἑρμιόνη νά προσπαθήσει νά τόν πείσει νά παρατείνει τήν παραμονή του κοντά τους. Ἡ Ἑρμιόνη ἐπιτυγχάνει, ὁ Πολύξενος θά παραμείνει κάποιο διάστημα ἀκόμη. Ἀλλά ξαφνικά καί ἀδικαιολόγητα γεννιέται ζηλοτυπία στήν καρδιά καί καχυποψία στό νοῦ τοῦ Λεόντιου. Λέει στόν Κάμιλλο ὅτι ἡ Ἑρμιόνη τόν ἀπατᾶ μέ τόν Πολύξενο καί τόν διατάσσει νά δηλητηριάσει τόν φιλοξενούμενο του. Ὁ Κάμιλλος δέν μπορεῖ νά δεχθεῖ καμία κατηγορία ἐναντίον τῆς ἐνάρετης Ἑρμιόνης. Προσποιεῖται ὅτι θά συμμορφωθεῖ μέ τήν ἐπιθυμία τοῦ Λεόντιου, ἀποκαλύπτει στόν Πολύξενο τό ἐναντίον του σχέδιο καί ἐτοιμάζεται νά διαφύγει μαζί του στή Βοημία.

Ἐξοργισμένος ἀπό τήν φυγή τοῦ Πολύξενου καί τοῦ Κάμιλλου, ὁ Λεόντιος κατηγορεῖ στούς αὐλικούς ἄρχοντες τήν βασίλισσα γιά ἀπιστία. Ἰσχυρίζεται ὅτι τό παιδί πού κυοφορεῖ εἶναι τοῦ Πολύξενου. Διατάσσει τήν φυλάκισή της. Ἡ Ἑρμιόνη ἀντικρούει τίς κατηγορίες τοῦ βασιλιᾶ συζύγου της μέ ἤρεμη ἀξιοπρέπεια. Ἐνῶ ὁδηγεῖται στή φυλακή, ὁ Ἀντίγονος καί ἄλλοι εὐγενεῖς διαμαρτύρονται ἔντονα γιά τήν ἀδικη ἐνέργεια τοῦ Λεόντιου. Ἐκεῖνος ἀντιδρᾶ μέ ἰσχυρογνωμοσύνη καί αὐταρχικότητα. Τούς λέει ὅτι ἔχει στείλει στό μαντεῖον τῶν Δελφῶν νά πάρει χρησμό τοῦ Ἀπόλλωνα.

Ἡ Παυλίνα, ἐπισκέπτεται τόν χώρο, ὅπου κρατεῖται ἡ βασίλισσα καί προσφέρεται, μέσω τῆς ἀρχόντισσας Ἐμιλίας, νά παρουσιάσει τό νεογέννητο κοριτσάκι στόν Λεόντιο μήπως τοῦ μαλακώσει τήν σκληρυμένη του καρδιά μέ τήν θέα τοῦ ἀθῶου βρέφους. Ἡ Παυλίνα παρουσιάζει στόν Λεόντιο τό μωρό, ἀλλά ἐκεῖνος ἀρνεῖται τήν πατρότητά του. Αὐτή καί ἄλλοι αὐλικοί εὐγενεῖς προσπαθοῦν νά τόν λογικεύσουν. Ἐξοργισμένος ἀπό τήν διαμαρτυρία τους, ὁ Λεόντιος διατάσσει τόν Ἀντίγονο νά πάρει τό βρέφος καί νά τό ἐγκαταλείψει σέ ἔρημο τόπο.

Οἱ ἀπεσταλμένοι τοῦ Λεόντιου στούς Δελφούς ἐπιστρέφουν καί περιγράφουν τόν ναό τοῦ Ἀπόλλωνα πού ἐπισκέφθηκαν. Κατόπιν διεξάγεται ἡ δίκη τῆς Ἐρμιόνης πού κατηγορεῖται γιά βαρύτερη προδοσία (μοιχεία, συνωμοσία). Ἡ βασίλισσα ἀντικρούει τίς κατηγορίες, ὁ Λεόντιος παραμένει πεισματικά ἀμετάπιστος. Ἡ Ἐρμιόνη ἐπικαλεῖται τόν χρησμό τοῦ Ἀπόλλωνα. Ἀξιωματικός σπάζει τίς βουβλές καί διαβάζει: «Ἡ Ἐρμιόνη εἶναι ἀγνή· ὁ Πολύξενος ἄφθογος· ὁ Κάμιλλος πιστός ὑπήκοος· ὁ Λεόντιος ζηλιάρης τύραννος· τό ἀθῶο νήπιο, γνήσιο τέκνο κι' ὁ βασιλιάς θά ζήσει χωρίς διάδοχο, ἂν ὅ,τι ἐχάθη δέν βρεθεῖ». Ὁ Λεόντιος ἀρνεῖται νά πιστεύσει τόν χρησμό καί διατάσσει νά συνεχισθεῖ ἡ δίκη. Ὑπηρέτης μπαίνει καί ἀναγγέλλει τόν θάνατο τοῦ μικροῦ Μαμίλλιου. Ὁ Λεόντιος ἀναγνωρίζει ὅτι ἀμάρτησε καί τιμωρεῖται. Ἡ Ἐρμιόνη λιποθυμᾷ καί τήν παίρνουν ἀπό τήν αἴθουσα. Ἡ Παυλίνα ἐπιστρέφει καί ἀναγγέλλει ὅτι ἡ βασίλισσα εἶναι νεκρή. Ὁ Λεόντιος βαθειά πληγωμένος ἀποφασίζει νά περάσει τήν ὑπόλοιπη ζωή του μέ μετάνοια ἀφοσιωμένος στή μνήμη τῆς συζύγου του.

Ὁ Ἀντίγονος μέ τό βρέφος, κόρη τοῦ Λεόντιου καί τῆς Ἐρμιόνης, ἀποβιβάζεται σέ ἀκτή τῆς Βοημίας. Μία ἀρχοῦδα τόν καταδιώκει καί τόν κατασπαράζει. Τό νήπιο σώζεται γιά νά τό βροῦν ἕνας τσοπάνος καί ὁ γιός του.

Ὁ Χρόνος μπαίνει στή σκηνή καί γεφυρώνει τό κενό τῶν δέκα ἕξι χρόνων πού μεσολαβοῦν. Κατά τό διάστημα αὐτό ὁ Λεόντιος τηρεῖ τήν ἀπόφασή του, ἐνῶ ἡ βασιλοπούλα μεγαλώνει σάν κόρη τοῦ βοσκοῦ μέ τό ὄνομα Περνίτα.

Ὁ Κάμιλλος ἐπιθυμεῖ νά ἐπιστρέφει στή Σικελία. Ὁ Πολύξενος τόν μεταπεῖθει. Καί τούς δύο ἀπασχολεῖ πρόβλημα σχετικό μέ τόν διάδοχο πρίγκηπα Φλοριζέλ. Φοβοῦνται ὅτι εἶναι ἐρωτευμένος μέ τήν κόρη ἑνός βοσκοῦ.

Σέ δρόμο κοντά στό ὑποστατικό τοῦ βοσκοῦ ὁ Αὐτόλυκος, ρεμπέτης, πρῶην αὐλικός, τραγουδᾷ. Συναντᾷ τόν Κωμικό, γιό τοῦ βοσκοῦ, τοῦ πιάνει κουβέντα καί κατορθώνει μ' ἕνα τρίκ νά τοῦ ἀλαφρώσει τήν τσέπη.

Στό ὑποστατικό τοῦ βοσκοῦ γίνεται γιορτή τῆς κουρᾶς τῶν προβάτων. Μεταμφιεσμένος σέ βοσκό ὁ Φλοριζέλ καί ἡ Περνίτα, ντυμένη βασίλισσα τῆς γιορτῆς ἐτοιμάζονται νά ἀρραβωνιαστοῦν. Ἀλλά ὁ Πολύξενος - παρευρίσκεται μέ τόν Κάμιλλο καί εἶναι μεταμφιεσμένοι - διακόπτει τήν τελετή καί ἀπειλεῖ μέ τιμωρία ὅλους τούς ἐμπλεκόμενους στήν ὑπόθεση, ἂν δέν διαλυθεῖ ἀμέσως τό

συνοικέσιο. Ἀδημονῶντας νά ἐπιστρέψει στή Σικελία, ὁ Κάμιλλος βοηθᾷ τόν Φλοριζέλ καί τήν Περντίτα νά διαφύγουν στή Σικελία. Σχεδιάζει νά τό ἀναφέρει στόν Πολύξενο καί νά τόν συνοδεύσει στήν καταδίωξή τους.

Ἀφοῦ οἱ νέοι ἔχουν φύγει γιά τήν παραλία, ὁ βοσκός καί ὁ γιός του κινοῦν γιά τό παλάτι ἔχοντας ἕνα δέμα μέ κάποια πράγματα, πού ἦταν στό βρέφος, καί θά ἀποδείξουν ὅτι ἡ Περντίτα δέν εἶναι κόρη τοῦ βοσκοῦ. Ὁ Αὐτόλυκος καταφέρει νά τούς ἀποτρέψει νά δοῦν τόν βασιλιᾶ Πολύξενο, στέλνοντάς τους στό πλοῖο μέ τό ὁποῖο ὁ Φλοριζέλ καί ἡ Περντίτα θά διαφύγουν στή Σικελία.

Στό παλάτι τῆς Σικελίας, οἱ αὐλικοί τοῦ Λεόντιου προσπαθοῦν νά τόν πείσουν νά ξαναπαντρευτεῖ. Ὑποστηριζόμενος ἀπό τήν Παυλίνα ὁ Λεόντιος ἀρνεῖται. Φθάνει ὁ Φλοριζέλ στήν αὐλή καί παρουσιάζει τήν Περντίτα ὡς πριγκήπισσα ἀπό τήν Λιβύη. Ὁ Λεόντιος τούς ὑποδέχεται μέ χαρά, ἀλλά ἀγγελιοφόρος φέρνει τήν εἶδηση ὅτι ὁ Πολύξενος ἔχει καταφθάσει ἀναζητώντας τόν γιό του πού ἔχει ἀπαγάγει τήν κόρη ἑνός βοσκοῦ. Ἐπειδή οἱ νέοι δέν εἶχαν ἀκόμη παντρευτεῖ, ὁ Φλοριζέλ παρακαλεῖ τόν Λεόντιο νά μεσολαβήσει στόν πατέρα του νά τοῦ ἐπιτρέψει νά παντρευτεῖ τήν ἐκλεκτή τῆς καρδιάς του. Ὁ Λεόντιος εὐχαρίστως δέχεται.

Ἀπό τίς συζητήσεις αὐλικῶν τῆς Σικελίας μαθαίνουμε πῶς ὁ Λεόντιος ἀνακάλυψε τήν κόρη του ἀπό τό δέμα πού ἔφερε ὁ βοσκός καθώς καί γιά τήν συνάντηση τῶν δύο βασιλιάδων.

Ὁ Λεόντιος, ὁ Φλοριζέλ, ἡ Περντίτα καί οἱ αὐλικοί ἐπισκέπτονται τό σπίτι τῆς Παυλίνας γιά νά ἰδοῦν ἕνα νεοκατασκευασμένο ἄγαλμα τῆς Ἑρμιόνης. Δέν πρόκειται ὅμως γιά ἄγαλμα. Εἶναι ἡ Ἑρμιόνη πού δέν εἶχε πεθάνει. Εἶχε φύγει ἀπό τήν ζωή τοῦ Λεόντιου καί τώρα ἐπιστρέφει. Ὁ Φλοριζέλ καί ἡ Περντίτα θά παντρευτοῦν. Ἡ Παυλίνα καί ὁ Κάμιλλος θά ἐνώσουν τήν ζωή τους. Οἱ δεσμοί τῆς ἀδελφικῆς φιλίας ἀνάμεσα στούς βασιλιᾶδες Πολύξενο καί Λεόντιο ἔχουν ἀποκατασταθεῖ. Ὁ Χρόνος ἔχει νικήσει τά πάθη, ἔχουν ἐπουλωθεῖ πληγές, ἀδικίες διορθώθηκαν, ἔχθρες ἔσβησαν. Ἡ ἀγάπη πού ἐπικρατεῖ φέρνει χαρά σέ ὅλους.

«ΑΝΑΤΟΛ» τοῦ Αὐστριακοῦ συγγραφέα Ἄρτουρ Σνίτσλερ (1862-1931).

Ὁ Μάξ, ὁ Ἀνατόλ καί οἱ ἐρωμένες του δέν ἠθογραφοῦνται μόνον ἀπό τίς ἐνέργειες καί τίς θέσεις τους, ἀλλά προσδιορίζονται καί ἀπό τόν λόγο τους καί τόν λόγο τῶν ἄλλων. Ὅταν ὁ Ἀνατόλ λέει "Μά πῶς νά ξέρεις τό φθινόπωρο σέ ποιόν (ἐννοεῖ σέ ποιᾶ) νά κάνεις δῶρο τά Χριστούγεννα»; ἡ Γκαμπριέλλα ἐπισημαίνει τό γρήγορο πέρασμα τῶν γυναικῶν ἀπό τή ζωή του λέγοντας «Ἐσεῖς δέν ξέρετε οὔτε μίαν ἐβδομάδα πρῖν». Τό «δέν θά χωρίσουμε ποτέ» δέν ἔχει κανένα οὐσιαστικό ἀντίκρουσμα. Καί ἡ φράση «Δέν εἶμαστε δεμένοι ὁ ἕνας μέ τόν ἄλλον,

εΐμαστε ελεύθεροι..." αποκαλύπτει πολλά για τήν ποιότητα τών έρωτικών αυτών δεσμών. Οί όρκοι πού γίνονται και οί ύποσχέσεις πού δίνονται είναι γραμμένοι «στήν άμμο και στά χιόνια». Ένω ό ίδιος δέν είναι σωστός, ό Άνατόλ κατηγορεί τήν Έλσα ότι ή πλήξη του γάμου τήν ώθησε στή ρομαντική περιπέτεια μαζί του και τήν Άννι ότι τόν άπατά.

Άν και ό Σνίτσερ δέν έχει πλάσει στό έργο αυτό τούς χαρακτήρες του στίς τραγικές τους διαστάσεις και κυριαρχεί τό διασκεδαστικό στοιχείο, ό Άνατόλ και οί έρωμένες του είναι στό βάθος πολύ τραγικά πρόσωπα. Όχι μόνον γιατί είναι θύματα άπάτης, αλλά γιατί άπατούν, γιατί δέν είναι άξιοι τής αγάπης. Έξω από τόν χώρο τής αγάπης είναι ή κόλαση. Μέ τά δεσμά του πάθους, μέσα στό κελλί του έγωκεντρισμού, - και ή κατάσταση αυτή μας φαίνεται έλευθερία, - ό Άνατόλ μιλά για «τό μεθύσι τής καρδιάς», ένω ό Μάξ του έπισημαίνει ότι πρόκειται για «τό μεθύσι τών αισθήσεων». Αλλά δέν είναι μόνον οί άπάτες. Είναι και οί αυταπάτες. Και ή μεγαλύτερη αυταπάτη είναι οί πρόσκαιροι αυτοί έρωτικοί δεσμοί, τά ύποκατάστατα τής άληθινής αγάπης. Η Έλσα τούς εκπροσωπεί όλους, όταν αποκαλύπτει «Ποτέ μου δέν αγάπησα, ούτε και τόν άνδρα μου». Μά πώς νά αγαπήσει κανείς, όταν ό πιό ιερός χώρος του είναι μας, ή καρδιά, έχει τόσο ποδοπατηθεί, όταν ή αγάπη θεωρείται παιχνίδι, όταν ό άλλος δέν είναι ιερό πρόσωπο, αλλά μιά χάντρα στό κομπολόι τών έρωτικών κατακτήσεων; Και τό κακό δέν μπορεί νά θεραπευθεί μέ μιάν άσπιρίνη, όπως μέ κυνικότητα συνιστά ό Μάξ. Άν στόν Άνατόλ και στίς έρωμένες του ή συμβουλή του Μάξ «Νά βρεις τό κουράγιο νά ιδείς τήν άλήθεια» έφθανε ως ευρύτερο μήνυμα, θά μπορούσαν νά λυτρωθούν, γιατί ή άλήθεια έλευθερώνει.

«ΤΟ ΠΑΝΗΓΥΡΙ» του Δημήτρη Κεχαΐδη.

Η υπόθεσή του στρέφεται γύρω από τή ζωή μιās οικογένειας. Ο πατέρας είναι πλανόδιος παπλωματάς. Η γυναίκα δέν έχει ιδιαίτερη επαγγελματική άπασχόληση. Έχουν δύο παιδιά, τόν Τριαντάφυλλο, πλανόδιο φωτογράφο, και μιά 12χρονη κόρη, τό Χνούδι. Δέν έχουν μόνιμη κατοικία. Όπως πολλοί άλλοι τεχνίτες διαφόρων ειδικοτήτων περιπλανώνται από πανηγύρι σε πανηγύρι στόν Θεσσαλικό κάμπο και πωλούν τό προϊόν τής χειρωνακτικής δουλειάς τους για νά ζοϋν. Μόνιμοι σύντροφοί τους ή στέρηση και ή μιζέρια. Τό καλοκαίρι τούς ψήνει τό λιοπύρι, τόν χειμώνα τούς περονιαάζει τό κρύο. Η βροχή τούς μουλιάζει και άν πέφτει δυνατή τή νύχτα τούς στερεί και από του ύπνου τή γλύκα.

Τό έργο μας τούς παρουσιάζει νά έχουν στρατοπεδεύσει κάπου στόν κάμπο τής Θεσσαλίας, κοντά σε κάποιο χωριό πού συνδέεται μέ τήν Λάρισα μέ σιδηρόδρομο. Έχουν έλθει σε πανηγύρι πού γίνεται τήν περίοδο του Δεκαπενταύγουστου. Παρακολουθούμε διάφορες φάσεις τής ζωής τους, τίς σχέσεις

τους. Διαπιστώνουμε τίς συνθήκες στίς όποιες ζοῦν καί ἐργάζονται. Γνωρίζουμε τό ἦθος, τόν χαρακτήρα, τήν νοοτροπία, τίς ἀντιλήψεις τους. Καί οἱ ἀναφορές στό παρελθόν ρίχνουν περισσότερο φῶς στό παρόν.

Ὁ Παπλωματᾶς εἶχε λάβει μέρος στή Μικρασιατική ἐκστρατεία καί παρασημοφορήθηκε. Νιώθει πολύ ὑπερήφανος γιά τή συμμετοχή του σέ μάχες. Ἀναφέρει περιπέτειες, κινδύνους καί κακουχίες, ἄλλοτε σέ συζητήσεις μέ τόν Νάτσινα, φίλο του, συμπολεμιστή του στή Μικρασία καί περιπλανώμενο ράφτη, ἄλλοτε σέ παραληρηματική ἔξαρση. Ἀκόμη καί τήν ὥρα πού κρατάει στά χέρια του τήν γυναῖκα του ἐκεῖνος ἀναφέρεται μέ ἔξαρση σ' αὐτούς τούς ἀγῶνες του.

Ὁ γιός του Τριαντάφυλλος κάνοντας τήν στρατιωτική του θητεία στό Ἄργος συνδέθηκε ἐρωτικά μέ μιά ὀρφανή κοπέλα, τήν νυμφεύθηκε καί ἔπιασε δουλειά σ' ἓνα ἐργοστάσιο. Δέν μπορούσε ὅμως νά προσαρμοστεῖ στίς συνθήκες τοῦ ἐργοστασίου καί ἐπέστρεψε στόν κάμπο τῆς Θεσσαλίας γιά νά ξαναπιάσει τή δουλειά τοῦ ὑπαίθριου φωτογράφου. Ἐδῶ στό πανηγύρι ἔχουν ἔλθει νά τόν βροῦν ἡ γυναῖκα του Μαρίκα καί ἡ γιαγιά της γιά νά τόν πάρουν στό Ἄργος.

Ὁ Τριαντάφυλλος ἀντιδρᾶ, δέν θέλει νά τίς ἀκολουθήσει. Ἐχει συνηθίσει νά ζεῖ σέ ἄλλο περιβάλλον, νά δουλεύει ὑπό ἄλλες συνθήκες. Τελικά ὅμως πείθεται ὅτι ὁ τόπος ὅπου γεννήθηκε καί μεγάλωσε, ὅπως καί τό ἐπάγγελμα πού ἔμαθε δέν μπορούν νά τοῦ ἐξασφαλίσουν τό μέλλον καί ἀποφασίζει νά γυρίσει στό Ἄργος.

Ἡ εἰκόνα τῆς οἰκογένειας τοῦ Παπλωματᾶ μᾶς ἐλευθερώνει ἀπό τήν πλάνη πού ἡ «αἰσιοδοξία τῆς ἀναμνήσεως» μπορεί νά συντηρεῖ γιά τόν «παλιό καλό καιρό» ἢ ἀπό τήν ἐσφαλμένη ἀντίληψη γιά τούς «ἀγνοούς ἀνθρώπους τῆς ὑπαίθρου». Εἶναι καί αὐτοί συνηθισμένοι ἄνθρωποι, μέ θετικά καί ἀρνητικά στοιχεία, ὅπως εἴμαστε ὅλοι. Οἱ ἄνδρες δέν εἶναι ἰδιαίτερα ἐργατικοί. Ἡ γυναῖκα τοῦ Παπλωματᾶ, πιό πρακτική, γιά νά διώξει τήν κόρη της ἀπό τή μιζέρια, κυριολεκτικά τήν ξεπουλά σάν ἐμπόρευμα - βάρος στόν Φραγκοράφτη ἀπό τή Θεσσαλονίκη. Ἐνα ἀνώριμο καί ἀπροετοίμαστο παιδί, τό Χνούδι, μπαίνει σ' ἓνα τόσο ὑπεύθυνο στάδιο, πού εἶναι ἡ ἔγγαμη ζωή, μέ τραυματικό συναισθηματικό βίωμα. Ἐπίπεδη ἡ ζωή τους, τό μέλλον ἀβέβαιο. Ἡ ἀνέχεια δέν τούς δραστηριοποιεῖ γιά ὑπέρβαση τῆς κατάστασης ὅπου βαλτώνουν. Καταφεύγουν στό ποτό, στίς ἀναμνήσεις καί στή φρούδα ἐλπίδα τῆς κληρονομιάς πλούσιου θεῖου στή Λάρισα.

«Τό Πανηγύρι» εἶναι μιά ἰλαροτραγωδία. Στό ἠθογραφικό του ἐπίπεδο καταγράφει τήν ζωή πλανόδιων τεχνιτῶν πού ζοῦσαν καί δούλευαν στό περιθώριο τῶν ἐμποροπανηγύρεων μετακινούμενοι ἀπό χωριό σέ χωριό τοῦ Θεσσαλικοῦ κάμπου. Διαπιστώνουμε μίαν ἐξισορρόπηση μεταξύ πατριαρχίας καί μητριαρχίας στήν πράξη. Τό ἐργο ἐπισημαίνει καί τίς ἀλλαγές πού προκαλεῖ στήν κοινωνική καί οἰκονομική ζωή ἡ βιομηχανία. Ὁ βαθμός προσαρμοστικότητας ποικίλλει κατά ἄτομο. Ἐξαρτᾶται καί ἀπό τήν ἡλικία. Ἐμφανίζεται τό φαινόμενο τῆς ἀστυφιλίας.

Τίς δυσκολίες, τίς ἀποτυχίες, τήν ἀνέχεια, τήν μιζέρια, τίς ἀδικίες δέν τίς ὑπερβαίνουμε μέ γκρίνια, θλίψη, κλάματα, ἀλλά μέ ἐπίμονη, σωστά μεθοδευμένη

έργασία καί επίγνωση τῶν δεδομένων συνθηκῶν. Μέ αγωνιστική διάθεση. Ἡ ὑπερηφάνεια γιά τό ἔνδοξο παρελθόν, ἀτομικό, οἰκογενειακό, ἔθνικό, δέν λύνει τά προβλήματα πού θέτει τό παρόν.

«Η ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ» τοῦ Γάλλου συγγραφέα Πιέρ Μαριβό (1688-1763).

Ἡ ὑπόθεση τοῦ ἔργου ἐκτυλίσσεται στό ἐξοχικό σπίτι μιᾶς χήρας Κόμησας, ἕνας συγγενής τοῦ Μαρκήσιου καί μακρινός συγγενής τῆς Ὁρτάνς πεθαίνοντας ἄφησε κληρονομιά ἑξακόσιες χιλιάδες φράγκα μέ τόν ὄρο νά τήν παντρευτεῖ. Ἄν δέν τήν παντρευτεῖ, νά τῆς καταβάλλει διακόσιες χιλιάδες φράγκα. Ὁ Ἴππότης καί ἡ Ὁρτάνς, πού συνδέονται αἰσθηματικά, μιλοῦν γιά τόν Μαρκήσιο καί τήν Κόμησσα, σκιαγραφοῦν τούς διαφορετικούς χαρακτήρες τους. «Ὁ Μαρκήσιος εἶναι ἕνας ἄνδρας μαλακός, ἥσυχος, εὐκόλα ἄγεται καί φέρεται», βολικός σύζυγος γιά τήν Κόμησσα μέ ἰσχυρή προσωπικότητα, «γυναῖκα ἀπότομη, πού τῆς ἀρέσει νά κατέχει τά πρωτεῖα, νά διευθύνει, νά ἐξουσιάζει».

Γιατί τά δύο αὐτά πρόσωπα ἀσχολοῦνται μέ τόν Μαρκήσιο καί τήν Κόμησσα; Διότι ἐάν ὁ Μαρκήσιος ζητήσει σέ γάμο τήν Ὁρτάνς, σύμφωνα μέ τόν ὄρο τῆς διαθήκης τοῦ συγγενοῦς, τότε ματαιώνεται ἡ ὀλοκλήρωση σέ γάμο τοῦ αἰσθηματικοῦ δεσμοῦ Ἴππότη καί Ὁρτάνς. Ἡ νέα γνωρίζει ὅτι ὁ Μαρκήσιος ἀγαπᾷ τήν Κόμησσα, ἀλλά λόγω τοῦ χαρακτήρος του ὄχι μόνον δέν τῆς ἔχει κάνει πρόταση γάμου ἀλλά δέν ἔχει καθόλου ἐκδηλωθεῖ, δέν γνωρίζει ἐάν ἡ Κόμησσα τόν ἀγαπᾷ, γνωρίζει ὅτι τόν ἐκτιμᾷ καί τόν ἐπαινεῖ. Ἐλπίζει ὅτι θά παντρευτοῦν. Ἔτσι αὐτή θά εἰσπράξει διακόσιες χιλιάδες φράγκα καί θά παντρευτεῖ τόν Ἴππότη.

Στή σκιά τῶν τεσσάρων αὐτῶν προσώπων κινοῦνται ὁ Λεπίν, ὑπηρέτης τοῦ Μαρκήσιου, καί ἡ Λιζέτ, ἀκόλουθος τῆς Κόμησας. Χρησιμοποιοῦνται ὡς ὄργανα ἀνιχνεύσεως αἰσθημάτων καί προθέσεων. Ἔχουν καί αὐτοί τίς ἐπιδιώξεις τους καί τά κίνητρά τους. Ὁ Λεπίν θέλει τή Λιζέτ, ἀλλά αὐτή ἀδιαφορεῖ. Ἡ Λιζέτ ἐπιθυμεῖ ἡ Μαρκησία νά μὴν ξαναπαντρευτεῖ, διότι αὐτό νομίζει ὅτι τήν συμφέρει.

Ἄν καί εἶναι ἀρκετά εὐπορος ὁ Μαρκήσιος δέν θέλει νά καταβάλλει διακόσιες χιλιάδες φράγκα στήν Ὁρτάνς. Οἱ δυσκολίες ὅμως δέν προκύπτουν μόνον ἀπό τόν ὄρο αὐτόν τῆς διαθήκης, ἀλλά καί ἀπό τόν χαρακτήρα του, τή δειλία του, τίς ἀναστολές καί ἐνδοιασμούς του γιά τά αἰσθήματα καί τίς προθέσεις τῆς Κόμησας. Ψυχραίμη ἡ Κόμησσα δέν ἀποκαλύπτει εὐκόλα αἰσθήματα καί προθέσεις. Ζητώντας σέ γάμο τήν Ὁρτάνς, ὁ Μαρκήσιος ἐπιδιώκει νά ἔχει τή ρητή ἄρνησή της γιά νά μὴν πληρώσει τίς διακόσιες χιλιάδες φράγκα. Προσποιούμενη ἀποδοχή ἡ Ὁρτάνς φέρνει σέ κωμικά δύσκολη θέση τόν Μαρκήσιο καί δημιουργεῖ ἀγωνία στόν Ἴππότη. Τελικά καί ἀπροσδόκητα ἔχουμε αἴσιο τέλος. Μαρκήσιος καί Κόμησσα, Ἴππότης καί Ὁρτάνς, Λεπίν καί Λιζέτ ἐνώνουν τή ζωή τους στόν γάμο. Μέ τήν ψυχραιμία καί πονηριά της ἡ Ὁρτάνς κερδίζει τίς διακόσιες χιλιάδες φράγκα.

«Η ΑΝΕΡΑΣΤΗ» τοῦ Κ. Λότρη.

Τό 1940 ὁ νεαρός Ἄλκης βρίσκεται στό Παρίσι καί συνδέεται μέ τήν Ζιζέλ. Τήν ἀφήνει λόγω τῆς στρατεύσεώς του. Ἡ Ζιζέλ πιστεύει ὅτι θά γυρίσει νά ζήσουν μαζί, γιατί στό πρόσωπό του βρῆκε ἕναν ὑπέροχο ἄνδρα καί γιατί σύμφωνα μ' ἕνα μῦθο τῆς περιοχῆς τῆς Τουλούζης ἄνδρας καί γυναῖκα πού ἔχουν γεννηθεῖ τήν ἴδια μέρα θά πεθάνουν μαζί.

Τό 1968 ὁ Ἄλκης βρίσκεται στήν Ἀθήνα καί συναντᾷ τόν συμπολεμιστή του Νίκο. Θυμοῦνται τούς κοινούς ἀγῶνες καί κινδύνους στήν Ἀλβανία, Μέση Ἀνατολή, Ἰταλία. Τώρα πρέπει νά παλαίψουν γιά τήν δημοκρατία. Ὁ Ἄλκης μετά τό 1944 πῆγε στόν Καναδά, ἔγινε γλύπτης καί πῆρε τό πρῶτο βραβεῖο στή Μπιενάλε τῆς Βενετίας. Θά πάει στή Γαλλία νά συναντήσῃ τήν Ζιζέλ πού μένει σέ μιά μικρή βίλλα ἔξω ἀπό τό Παρίσι.

Συγκινητική ἡ συνάντηση τοῦ ζευγαριοῦ μετά ἀπό εἴκοσι ὀκτώ χρόνια. Θυμοῦνται τίς εὐτυχισμένες μέρες τοῦ δεσμοῦ τους καί ἐξιστοροῦν ὅτι πέρασαν στόν ἐνδιάμεσο χρόνο, μιλοῦν γιά τά ἐνδιαφέροντα καί τίς δραστηριότητές τους. Καρπός τοῦ δεσμοῦ τους ἦταν μιά κόρη, ἡ Ἄλκηστη, μιά χαρισματική φύση πού πέθανε στά δεκάξη της. Μετά τόν θάνατό της ἡ Ζιζέλ ὀρκίσθηκε νά μείνει ἀνέραστη.

Εἶναι Μάϊος τοῦ 1968 καί ὁ Ἄλκης συμμετέχει, μέ τήν Ζιζέλ καί τούς φίλους της Γκασπάρ καί Ρενέ, στή φοιτητική ἐξέγερση. Οἱ εἰδήσεις ἀπό τό ραδιόφωνο, ὀμιλία τῆς Ζιζέλ ἀπό κασέττα καί οἱ διάλογοι τῶν προσώπων ξαναζωντανεύουν τήν ἀτμόσφαιρα ἐκείνης τῆς αὐθόρμητης ἐξεγέρσεως ἐναντίον ἐνός «κατεστημένου ψευτοελευθερίας καί τῆς κοινωνίας τῆς καταναλώσεως καί τοῦ θεάματος». Ἀκόμη μιά ἐξέγερση γιά τήν ἀλλαγὴ τοῦ κόσμου. Μιά ἐξέγερση πού ἀναλύεται σέ ἐπισημάνσεις, ἐξατμίζεται σέ διακηρύξεις, ἐκφυλίζεται σέ βία. Ἄν ὁ καθένας δούλευε μέσα του καί μέ τήν χάρη τοῦ Θεοῦ ἔβαζε τόν ἑαυτό του στόν δρόμο τῆς ἀνακαινίσεως, τῆς μόνης πραγματικῆς ἐπαναστάσεως, ὁ κόσμος θά ἄρχιζε νά γίνεται καλύτερος. Ἡ ποιότητα ὅμως τῶν χαρακτήρων τοῦ ἔργου ἀποκαλύπτει γιατί καί ὁ Μάϊος τοῦ 1968 στό Παρίσι δέν ἔγινε ἡ ἀφετηρία ἐνός καλύτερου κόσμου.

Ἐνα τηλεφώνημα ἀποκαλύπτει ὅτι ἡ Ζιζέλ εἶναι ἡ Ἄλκηστη, ἡ κόρη τοῦ Ἄλκη καί τῆς Ζιζέλ πού βρίσκεται στήν Τουλούζη, ψυχικό καί σωματικό ἐρεῖπιο, μετά ἀπό ἐγκεφαλικό ἐπεισόδιο καί τή σχεδόν τύφλωσή της. Ἡ «Ζιζέλ» πηγαίνει στήν Τουλούζη νά δεῖ τήν μητέρα της καί ἀποκαλύπτει στή φίλη της Μαντλέν τήν ἔλευση τοῦ πατέρα της. Δέν θέλει νά τό μάθει ἡ μητέρα της.

Μετά τήν αναχώρηση τῆς Ἄλκηστης γιά τό Παρίσι, ὅπου ὄλοι, καί ἡ ὑπηρεσία τῆς Μαρί τήν ξέρουν γιά Ζιζέλ, ἀκολουθεῖ μιά συζήτηση τῆς πραγματικῆς Ζιζέλ μέ τή Μαντλέν γιά τό ψυχολογικό πρόβλημα τῆς Ἄλκηστης πού ἐμφανίστηκε ἀπό τήν ἐφηβική ἡλικία. Ἡ νεαρή Ἄλκηστη παρουσίασε μεγάλη προδιάθεση γιά νεύρωση. Ζητήθηκε τότε ἡ βοήθεια διάσημου ψυχαναλυτῆ καί ἀναφέρονται οἱ ἀπόψεις του γιά τό «σύμπλεγμα τῆς Ἡλέκτρας» πού εἶχε ἡ Ἄλκηστη.

Κατά τήν ἀπουσία τῆς Ἄλκηστης, ἡ Ζιζέλ ἔρχεται καί μένει στό σπίτι ἔξω ἀπό τό Παρίσι καί ὅταν συναντᾷ τόν Ἄλκη τόν σκοτώνει μέ περιστροφό καί πέφτει κι ἐκεῖνη νεκρή.

Ἡ ψυχανάλυση προσπάθησε νά ἐξηγήσει νοσηρές ψυχικές καταστάσεις καί φαινόμενα. Αὐτή ἡ προσπάθεια δίνει κλειδιά καί στόν θεατή γιά νά ἐρμηνεύσει λόγους καί συμπεριφορά. Ἀλλά δέν βοήθησε ἀποτελεσματικά τήν Ἄλκηστη καί τή Ζιζέλ. Δέν τίς βοήθησε νά ὑπερβοῦν τό δαιμονικό παράλογο καί νά φθάσουν στό θεϊκό ὑπέρολογο. Βοήθεια ἀποτελεσματική γιά τόσο σημαντικά προβλήματα προσφέρεται σέ κάποιον ἄλλο χῶρο...

ΝΙΚΟΣ ΤΣΙΡΩΝΗΣ

27 Ἰανουαρίου 2023